

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo@mmm.fi

Viite: MMM022:00/2008

Asia: Lausunto kalastuslain hallituksen esitysluonnoksesta

Pyydettyinä lausuntona kalastuslain hallituksen esitysluonnoksesta Pohjois-Savon kalatalouskeskus ry esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Uuden kalastuslain tavoitteina on mainittu muun muassa alhaalta ylöspäin lähtevä kalatalouden suunnittelu, lupajärjestelmän yksinkertaistaminen, kalojen lisääntymismahdollisuuksien parantaminen ja kotimaisen kalan saatavuuden parantaminen. Samalla lainsäädäntöä pyritään muuttamaan siten, että se vastaa paremmin nykytilaa ja –käytäntöä kalavarojen hyödyntämisessä. Esitetyt tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia ja erittäin tarpeellisia. Joiltakin osin luonnoksessa esitetyt säädökset ovat kuitenkin suorastaan esitettyjen tavoitteiden vastaisia ja vaikeuttaisivat kalastuksen harjoittamista täysin tarpeettomasti.

Yleisenä havaintona koko lausunnolla olevasta luonnoksesta voidaan todeta, että nykyiseen kalastuslainsäädäntöön verrattuna kalastuslainsäädäntöä esitetään muutettavaksi erittäin merkittävästi suojeluun ja sen nojalla asetettaviin moniportaisiin rajoituksiin perustuvaan kalastuksen ohjaamiseen ja samalla kalavarojen hyödyntämisen taloudellinen näkökulma on jätetty täysin huomioon ottamatta. Tämä käy selvästi esille muun muassa siinä, että pykäläkohtaisissa perusteluissa taloudellinen näkökulma on mainittu vain kahden pykälän osalta, vaikka taloudellisesti kestävä käyttö on mainittu yhtenä kolmesta peruseriaatteesta lain ensimmäisessä pykälässä. Erityisesti esitetty lainsäädäntö näyttää perustuvan vaelluskalakantojen suojelutarpeeseen ja sen nojalla tapahtuvaan kaiken muun kalastuksen rajoittamiseen ilman minkäänlaista taloudellista kokonaistarkastelua. Vaelluskalakantoja koskevien ongelmien perimmäinen syy on kuitenkin se, että niiden lisääntymisalueet on suurelta osin tuhottu ihmisen toiminnasta johtuen. Nykyisin käytettävissä olevilla poikastuotantoalueilla ei käytännössä voida millään suojelutoimenpiteillä yksin taata kantojen elpymistä tai niiden ylläpi-toa.

Suomen kalansaaliin arvo, jota ei ole edes mainittu koko luonnoksessa, on viimeisten selvitysten mukaan noin 123 milj.€ vuodessa. Tällaisen kalavesien tuoton talteenottoa säätelevää lainsäädäntöä ei pitäisi valmistella siten, että siinä ei oteta huomioon millään tavoin taloudellisia näkökanoja, kuten nyt esillä olevassa luonnoksessa on tehty. Sisävesien saaliin arvo on noin 70 milj.€ vuodessa ja siitä nykyisen kotitarve- ja virkistyskalastuksen osuus on 83 %. Sisävesien kotitarve- ja virkistyskalastus on siis saaliin arvoltaan suurin kalavarojemme hyödyntäjä. Kun sisävesien ammattikalastuksen 17 % osuudesta vielä yli puolet on muikkua, sisävesien tuotantopotentiaalin talteenotto perustuu muikkua lukuun ottamatta pääosin vapaa-ajankalastukseen. Vaikka luonnoksessa esitetäänkin kaupallisen kalastuksen edistäviä toimenpiteitä, millään lainsäädäntötoimilla kaupallisen kalastuksen osuutta ei pystytä merkittävästi lisäämään. Koska vapaa-ajankalastajien lukumäärässä on lisäksi ollut koko 2000-

luvun ajan selvästi laskeva suuntaus, kalastusta ei tulisi uudella kalastuslainsäädännöllä vaikeuttaa eikä asettaa sille turhia lisärajoituksia ilman erityisen perusteellista harkintaa.

Pykäläkohtaiset kommentit:

1 § - Lakitekstissä puhutaan ”kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävästä käytöstä”. Yleisperusteluissa todetaan, että ”Kalavarojen käytössä ja hoidossa keskeisenä periaatteena on sen varmistaminen, että kalavarojen käyttö on ekologisesti kestävä ja kalakantojen luonnonlisääntymisen edellytykset turvataan”, eli keskeisistä periaatteista ”taloudellinen näkökulma” on jätetty kokonaan pois.

Suomen sisävesien saaliin arvo (ammattikalastus RKTL 2012 ja vapaa-ajankalastus RKTL 2010) on 70,3 milj.€ ja merialueen saaliin arvo 52,8 milj.€. Yhteensä kalansaaliin arvo on 123,1 milj.€. Tästä sisävesien vapaa-ajankalastuksen saaliin osuus on suurin eli 58,4 milj.€. Kalansaaliin kokonaisarvo niin merkittävä, ettei kalavarojen hyödyntäminen voi keskeisesti perustua pelkästään ekologisiin ja suojelullisiin näkökohtiin. Siksi yleisperusteluihin tulee lisätä keskeisenä periaatteena myös taloudellinen näkökulma siten, että kalavarojen käytössä ja hoidossa sekä kalakantojen hyödyntämisessä otetaan huomioon taloudelliset vaikutukset ja niiden tarkastelu tulee ulottaa läpi koko lakiesityksen.

4 § - Erilaisten määritelmien osalta on hyvä, että ne on koottu luonnoksessa keskitetysti yhteen pykälään. Määritelmien perimmäisenä tarkoituksena on selventää käsitteitä ja siten tehdä säädöstekstin tulkinta helpommaksi. Luonnoksen esitetyt määritelmät erityisesti ns. yleiskalastusoikeuksiin liittyen (kohdat 6-9) ovat jääneet erittäin epämääräisiksi, tulkinnanvaraisiksi ja osin sekaviksi. Erityisesti satunnaisen kalastajan olisi täysin mahdotonta käsitellä, milloin hän kalastaa maksuttomien yleiskalastusoikeuksien, milloin maksullisten yleiskalastusoikeuksien nojalla ja milloin kalastus vaatii kalastusoikeuden haltijan luvan. Lisäksi määritelmistä on jäänyt oleellisia termejä määrittämättä.

4 § 6-kohta – Onkimisen määritelmä ei sisällä esitetyssä muodossaan kalastajan läsnäoloa ja sallii vain yhden vavan sekä lisäksi kelan käytön. Esitetyssä muodossa perinteinen mato-onginta olisi mahdollista vain yhdellä vavalla, mutta toisen vavan käyttö edellyttäisi sekä kalastusoikeuden haltijan lupaa että kalastonhoitomaksun suorittamista. Esitetty määritelmä sallisi sekä ootto-ongen käytön että kelaonginnan. Kelaonginnassa ensimmäinen vapa olisi maksuton yleiskalastusoikeus, toista vapaa voisi ainakin pienellä virittelyllä käyttää kalastonhoitomaksun suorittamalla ja kolmas vapa edellyttäisi kalastusoikeuden haltijan luvan.

Luonnoksessa esitetty maksuttoman onkimisen rajaaminen pelkästään yhteen vapaan rajaa kohtuuttomasti perinteistä mato-ongintaa ja sen negatiiviset vaikutukset kalastuksen harrastamisen määrään olisivat varmasti suuremmat kuin esitetyn kela-onginnan vapauttamisen kalastusharrastusta lisäävät vaikutukset. Niin satunnaisesti kalastavien kuin muidenkin onkijoiden olisi varmaan erittäin vaikea ymmärtää, miksi heidän tulisi hankkia toiselle mato-ongelle sekä kalastusoikeuden haltijan lupa että maksaa kalastonhoitomaksu. Maksuttomaan yleiskalastusoikeuteen kuuluvan onginnan määritelmä on muutettava mahdollisimman yksinkertaiseksi ja yksiselitteisesti siten, että se 1) ei rajoita käytettävien vavojen määrää, 2) sisältää kalastajan läsnäolovaatimuksen, 3) ei salli heittokalastukseen soveltuvan kelan käyttöä ja 4) sisältää litkan määritelmän, jos sen käyttö rinnastetaan onkimiseksi.

Mikäli kelaonginta halutaan ehdottomasti sisällyttää yleiskalastusoikeuteen, se tulee selvytyden vuoksi määritellä erikseen, mainita se erikseen yleiskalastusoikeuksiin kuluvana ja rajoittaa sen käyttö yhteen vapaan.

4 § 7 kohta – Pilkkimisen määritelmässä on kalastajan läsnäolon ja vain yhden vavan sallimisen osalta samat ongelmat kuin onginnassakin (ootto-ongen käyttö, toisen vavan käyttö vaatisi sekä kalastusoikeuden haltijan luvan että kalastonhoitomaksun suorittamista). Lisäksi luonnoksessa esitetyn määritelmän mukaan kalastuksessa on käytettävä pilkkiä.

Käytännössä sekä pilkin määritelmän lisääminen lakiin että rajanveto pilkin ja vieheen välillä on erittäin häilyvä ja käytännössä täysin mahdotonta. Onko esimerkiksi tasapainopilkki pilkki vai onko se viehe, ”joka liikkeellään, värillään tai muodollaan houkuttaa kalaa iskemään”? Jos pilkkinä käyttää pienikokoista lusikkauistinta tai lyijyhaulilla painotettua pikkuvaappua, onko kyse pilkinnästä vai viehekalastuksesta. Määritelmien perusteluissa kohdassa kahdeksan pilkki on todettu lukeutuvan vieheisiin.

Maksuttomaan yleiskalastusoikeuteen kuuluvan pilkinnän määritelmä on muutettava mahdollisimman yksinkertaiseksi ja yksiselitteisesti siten, että se 1) ei rajoita käytettävien vapojen määrää, 2) sisältää kalastajan läsnäolovaatimuksen, 3) sitä harjoitetaan ”vieheellä” ja 4) viehe ei saa kalastettaessa sanottavasti liikkua sivusuunnassa pohjaan nähden.

4 § 9-kohta – Viehekalastuksen määritelmä tulee siirtää kohdaksi kahdeksan, jolloin ensin määritellään eri kalastusmuodot ja kohdassa yhdeksän määritellään viehe. Viehekalastuksen määritelmään on täysin turhaa sekoittaa onkimista (jossa ei edes saa käyttää viehettä) ja pilkkimistä. Määritelmä voisi olla seuraava: ”viehekalastuksella kalastamista yhdellä vavalla ja vieheellä, jossa viehe liikkuu (= liikutetaan aktiivisesti vetämällä veneellä, kelaamalla tai muutoin, liikkuu ajelehtivan veneen mukana, ajelehtii virtaavan veden mukana) sivusuunnassa pohjaan nähden ja vetouistelussa voidaan käyttää lisäksi painoviehettä;”.

4 § 8 kohta – Vieheen määritelmä tulee siirtää kohdaksi yhdeksän. Vieheen osalta määritelmään tulee lisätä ns. täkyraksi, jota selvästi käytetään vieheenä, mutta ei ole varsinaisesti ”keinotekoisesti valmistettu, koukuilla varustettu houkutin”, koska varsinaisena syöttinä toimii kala, jonka käyttäminen on luvallista mm. onginnassa.

4 § 11 e-kohta – Yksityiskohtaisissa perusteluissa tulee kuvata tarkemmin, mitä kohdan luonnollisella tai oikeushenkilöllä tarkoitetaan. Vuokrasopimus on nyt määritelty 11 §:ssä ja tällainen luonnollinen tai oikeushenkilö on 23 § nojalla kalatalousalueen jäsen mutta ei ainakaan suoraan ole mainittu 25 §:ssä sellaisena jäsenenä, joka saa lähettää edustajansa kalatalousalueen kokoukseen.

4 § - Lisäksi luettelosta puuttuu ainakin seuraavat määritelmät: 1) Kalastusoikeuden vuokraaminen, silakkalitka ja kelaonginta.

2-luku – Luonnoksen toisessa luvussa on lueteltu kalastusoikeudet ja kalastukseen oikeuttavat luvat. Nykyisen kalastuslain 9 §:ssä on säädetty kylän alueella asuvien mutta osakaskuntaan kuulumattomien henkilöiden oikeudesta saada lupa harjoittaa kotitarve- ja virkistyskalastusta. Nyt lausunnolla olevan luonnoksen mukaan edellä mainitun säädöksen perusteena oleva laki yleisestä kalastusoikeudesta on tarkoitus kumota eikä luonnos sisällä vastaavaa säädöstä.

Nykyisellä säädöksellä on ollut käytännössä huomattavasti laajempi vaikutus, kuin on säädetty. Säädos on turvannut osakaskuntaan kuulumattomien kalastajien lisäksi myös pienosakkaiden osuuslukua laajemman kalastusoikeuden. Säädestä on tulkittu siten, että kun osakaskunnalla on lakisääteinen velvollisuus antaa osakaskuntaan kuulumattomille lupa harjoittaa kotitarve- ja virkistyskalastusta, eikä pienenkään osakkaan kalastusoikeus voi olla laajuudeltaan ainakaan tätä lupaa pienempi eikä luvasta peritty hinta voi olla korkeampi. Tämä näkyy muun muassa siten, että nykyisissä osakaskuntien säännöissä on säännönmukaisesti varattu tietty pyydysyksikkömäärä sekä osakaskuntiin kuulumattomien kalastuslupia että pienosakkaiden lisäyksiköitä varten. Pienosakas on ollut osakaskuntaan kuulumattomaan verrattuna paremmassa asemassa siten, että 9 §:ssä säädetyt rajoitteet eivät ole koskeneet pienosakkaita osakkaiden yhdenvertaisuuden nojalla.

Osakaskuntien osakkaina on erittäin suuri määrä pieniä kiinteistöjä, jotka ovat lähinnä loma-asuntoja. Kalastus kuuluu olennaisena osana kiinteistöjen käyttöön ja on yksi tärkeimmistä ellei tärkein vapaa-ajan harrastus kyseisten kiinteistöjen omistajille. Kiinteistöjen osuus yh-

teiseen vesialueeseen on kuitenkin niin pieni, että osuuden mukainen kalastusoikeus jää yhteen pyydysyksikköön. Esitetty muutos johtaisi siihen, että sekä osakaskuntaan kuulumattomien että pienosakkaiden kalastusoikeus ja/tai sen laajuus sekä luvan hinnoittelu jäisi pelkästään kalastusoikeuden haltijan päätöksen varaan. Esitetty muutos heikentäisi huomattavasti hyvin laajan kalastajajoukon lakisääteistä turvaa saada kalastaa yleiskalastusoikeuksia laajemmin loma- tai asuinkiinteistönsä läheisyydessä. Tämän oikeuden turvaaminen myös tulevaisuudessa on sekä pienosakkaiden ja osakaskuntaan kuulumattomien kalastusmahdollisuuksien, kalastusharrastuksen ylläpitämisen että kalavesien järkevän tuoton talteenoton kannalta huomattavasti tärkeämpää, kuin yleiskalastusoikeuksien turvaaminen ja lisääminen, joista nyt esitetyssä luonnoksessa tunnutaan kantavan erityistä huolta. Siksi nykyisen lainsäädännön mukainen osakaskuntaan kuulumattomien ja pienosakkaiden oikeus kotitarve- ja virkistyskalastukseen tai esitettyyn vapaa-ajankalastukseen tulee jatkossakin sisällyttää lainsäädäntöön.

7 § - Yleiskalastusoikeuksien osalta luonnoksen perusteluissa todetaan virheellisesti, että yleinen oikeus onkimiseen ja pilkkimiseen säilyisi pääosin ennallaan. Esitetty muutos rajaisi oikeutta erittäin radikaalisti rajoittamalla käytettävien vapojen määrän yhteen, jolloin useamman vavan käyttö edellyttäisi sekä kalastonhoitomaksun suorittamista että kalastusoikeuden haltijan lupaa.

11 § - Pykälän ensimmäisessä momentissa on määritelty se, mitä vuokrauksella tarkoitetaan. Määritelmä tulee siirtää yhdenmukaisesti 4 § sisältyvään luetteloon. Vuokrausoikeus on esitetty säädettäväksi kalastusoikeuden haltijalle, jollaisena pidetään 4 § 11 d-kohdan määritelmän mukaisia luonnollisia tai oikeushenkilöitä. Luonnoksesta tai sen perusteluista ei käy selville, tarkoitetaanko tällaisena myös osakaskuntaa, joka on saanut oikeuden harjoittaa kalastusta, tiettyä kalastustapaa tai -paikkaa toisen osakaskunnan alueella ylimuistoiseen nautintaan perustuen. Tällaisen oikeuden perustana on pääsääntöisesti ollut kyläläisten kalastusmahdollisuuksien turvaaminen omaa käyttöä varten. Mikäli esitetty säädös tarkoittaa sitä, että tällaisen oikeuden omaava osakaskunta katsotaan kalastusoikeuden haltijaksi ja voi siten vuokrata sille kuuluvan kalastusoikeuden toisen osakaskunnan alueella, säädös muuttaa oleellisesti tällaisen kalastusoikeuden alkuperäistä käyttöperiaatetta.

12 § - Luonnoksen mukaan ainoastaan vuotta pidemmästä luovutuksesta tulee ilmoittaa järjestäytyneelle osakaskunnalle. Esitetty säädös on lisäksi ns. blanko eli sen noudattamatta jättäminen ei aiheuta minkäänlaista rangaistusseuraamusta. Nyt esitetty vuoden määräaika on aivan liian pitkä. Sekä osakaskunnan luvanmyynnin järjestämisen että kalastuksen valvonnan osalta osakaskunnan on ehdottomasti tiedettävä, kenellä on oikeus lunastaa kalastuslupia osakaskunnan alueelle. Tältä osin luonnoksessa esitettyä periaatetta tulee muuttaa siten, että luovutus tulee voimaan vasta sen jälkeen, kun siitä on ilmoitettu osakaskunnalle. Lisäksi toiseen momenttiin tulee lisätä osakkaan velvollisuuksiin huolehtia siitä, että luvansaaja on selvillä kalastusoikeuden laajuuden lisäksi myös muista kalastusoikeuden käyttöön liittyvistä osakkaan velvollisuuksista.

13 § - Esitetyn kaupallisen luvan perusteluissa todetaan, että vesialueen omistajat voivat käyttö- ja hoitosuunnitelmaprosessiin osallistumalla vaikuttaa soveltuvien alueiden määrittämiseen. ELY-keskuksen tulee myös harkita, aiheutuuko luvasta haittaa rantojen omistajille tai vesialueen muulle käytölle. Luonnoksen mukaan osallistuminen kalatalousalueen kokoukseen on rajattu pois alle 100 hehtaarin vesialueen omistajilta, joka rajoittaa vesialueen omistajan vaikutusmahdollisuutta. Rannan omistajien ja vesialueen mahdollisen muun käytön osalta asiaa ei välttämättä ole edes käsitelty käyttö- ja hoitosuunnitteluprosessissa. Siksi pykälään tulee sisällyttää ELY-keskukselle velvollisuus kuulla päätöstä tehdessään vesialueen omistajaa, rannanomistajaa ja kalatalousaluetta.

14 § - Luonnoksen perusteluissa todetaan ristiriitaisesti, että korvaus perustuisi lupa-alueen käypiin hintoihin ja toisaalta ELY-keskuksen alueella hyväksytyihin käyttö- ja hoitosuunnitelmiin. Luvan osalta ei myöskään esitetä säädettäväksi, koskeeko se vain yhtä vai voiko se koskea useampia kalatalousalueita. Joka tapauksessa luvasta maksettavan korvauksen määrittely tulee perustua kunkin kalatalousalueen osalta sen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan, koska vesistöt ja kalakannat voivat vaihdella huomattavasti yhden ELY-keskuksenkin alueella. Toisaalta tällä hetkellä ei ole mitään varmuutta siitä, millaiseksi ELY-keskusten toimialueiden jako valtakunnallisesti muotoutuu.

15 § - Luonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että pykälän 1 momentissa säädettäisiin ELY-keskukselle aiotun lupa-alueen kalastusoikeuden haltijoiden kuulemisvelvollisuus sekä tiedotusvelvollisuus sopimusmahdollisuudesta prosessin aikana. Luonnoksessa kumpaakaan ei kuitenkaan ole kirjattu lakitekstiin. Tältä osin lain perustelut ja esitetty säädösteksti ovat ristiriidassa keskenään. Lisäksi esitetty kaupallisten kalastajien ryhmään I kuuluvien kalastajien asettaminen etuoikeutettuun asemaan saattaa johtaa tilanteeseen, jossa ELY-keskuksen myöntämä lupa saattaa syrjäyttää osakaskunnan alueella osakkaana tai yksityisvesillä toimivan ja luvan saaneen II ryhmään kuuluvan kalastajan. Tältä osin tulee ehdottomasti säätää, että ELY-keskuksen lupa on väistävä kaikkiin kalastusoikeuden haltijan myöntämiin kaupallisen kalastuksen lupiin verrattuna. Priorisointi voidaan tehdä vain siinä tapauksessa, että lupa on mahdollista myöntää kalastusoikeuden haltijan myöntämien kaupallisten kalastuslupien lisäksi.

18 § - Pykälän neljänteen momenttiin on kirjattu perusteluiden mukaisesti luvanhaltijan kalastonhoitomaksuvelvollisuus. Selvyyden vuoksi lakiin tulee kirjata myös se perusteluissa mainittu velvoite, että myös asiakkailla on velvollisuus suorittaa maksullisista yleiskalastusoikeuksista säädetyt maksut.

20 § 5-kohta – ELY-keskuksen tehtäväluettelossa mainittu ”ohjata ja valvoa valtion varoin tehtävää kalatalouden neuvontatyötä” tulee rajoittaa vain ELY-keskuksen myöntämiin valtion varoihin. Neuvontatyöhön on mahdollista saada valtion varoja myös ministeriön jakamana, jonka käytöstä ja siihen kuuluvista tehtävistä ja raportoinnista sovitaan suoraan ministeriön kanssa. On täysin kestävätilanne, jos ELY-keskukset alkavat ohjaamaan ja valvomaan neuvontatyötä ohi varsinaisen rahoittajatahon.

22 § - Kalatalousaluejaon osalta esitettyssä luonnoksessa paistaa edelleen läpi se, että ELY-keskusten välinen raja on ylittämätön kalatalousaluejakoa suunniteltaessa ja päätettäessä. Luonnoksen 32 §:ssä esitetään, että yhteistyöryhmä toimii kunkin ELY-keskuksen alueella ja sen tehtävään kuuluu tehdä ehdotus toimialueensa kalatalousaluejaksi. Mikäli kalatalousalue käsittäisi useamman ELY-keskuksen aluetta, esitys olisi ristiriidassa luonnoksen 128 § kanssa, jossa ehdotuksen tekevään yhteistyöryhmään osallistuisi edustaja kaikkien nykyisen voimassa olevan jaon mukaisista kalastusalueista.

Pohjois-Savossa ELY-keskusten rajat halkovat merkittäviä vesistökokonaisuuksia neljän muun ELY-keskuksen kanssa ja pahimmillaan vesialueita kuuluu kolmen eri ELY-keskuksen alueelle. Kalatalousaluejakoa ei pystytä toteuttamaan esitetyn 22 § 1 momentin periaatteiden mukaisesti ilman ELY-keskusten hallinnollisten rajojen ylittämistä. Tältä osin on tarpeen korjata luonnosta kokonaisvaltaisesti kalatalousaluejaon laatimisen (kuka tekee esityksen ELY-keskuksen rajan ylittävästä kalatalousalueesta, ketkä osallistuvat esityksen valmisteluun) lisäksi muun muassa vastaavassa tilanteessa eri ELY-keskusten toimivallan määrittelymiseksi erilaisten päätösten teossa (esimerkiksi kaupallisen kalastuksen luvat, kalastusopastointi, erilaiset yleiskalastusoikeuksien rajoitukset, rahoituspäätökset, korvausvarat jne.).

23 § - Kalastusalueen yleishyödyllinen status, joka on mainittu luonnoksen perusteluissa, tulee lisätä säädöstekstiin.

24 § 7-kohta – Tekstistä puuttuu, mitä kalatalousalueen on tehtävä siirretyille tehtäville.

25 § - Luonnoksessa on esitetty, että kalatalousalueen jäsenillä on oikeus yhteen edustajaan. Jäseniä ovat (23 § 2 mom.) alueen kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalueen järjestöt. Kalastusoikeuden haltija on edelleen määritetty 4 § 11 e-kohdassa.

Tältä osin luonnos on hyvin epäselvä ja tulkinnanvarainen. Esityksen mukaan osa jäsenistä (= kalastusoikeuden haltijoista) jää ilman osallistumis- ja äänioikeutta ja osa saisi kaksoisedustuksen. Lisäksi luonnos sisältää hyvin epämääräisen määritelmän ”vesialueiden omistajien yhteenliittymä”, jota ei ole millään tavoin määritelty edes perusteluissa. Tarkoitetaanko yhteenliittymällä esimerkiksi 1) seuraa, joka on vuokrannut vesialueet useammalta omistajalta 2) osakaskuntaa, joka on vuokrannut vesialueita toisilta omistajilta, 3) osakaskuntia, jotka ovat järjestäneet esimerkiksi muikun kalastuksen yhteisesti tai kalastavat muutenkin ristiin toistensa vesialueilla, 4) henkilöä, joka on saanut valtakirjan yhteispinta-alaltaan yli 100 hehtaaria hallinnoivilta vesialueiden omistajilta edustaa ko. vesialueita kalatalousalueen kokouksessa? Voisiko esimerkiksi seura saada yhteenliittymänä yhden osallistujan ja jokainen seurassa oleva yli 100 hehtaarin osakaskunta saada yhden osallistujan kalatalousalueen kokoukseen.

Edelleen luonnos sisältää esityksen, jonka mukaan erityisperusteisten kalastusetuuksien haltijoilla olisi oikeus yhteen yhteiseen jäsenen. Luonnoksen perusteluissa puhutaan tältä osin (jälleen) yhteenliittymästä. Luonnos ei sisällä minkäänlaista määritelmää yhteenliittymästä eikä menetelmää tai ohjetta miten, tällainen yhteinen edustaja valitaan yleensä tai siinä tapauksessa, että edustajasta ei päästä yksimielisyyteen.

Luonnoksessa on esitetty, että kokousedustajan saa vähintään 100 hehtaarin vesialueen omistaja tai sellaisten yhteenliittymä. Laskennallisesti tämä tarkoittaisi sitä, että kalastusalue toiminnasta ”ulkoistettaisiin” 75 % osakaskuntien lukumäärästä (vaikka se onkin vain 7 % pinta-alasta). Erityisesti 100 ha:n pinta-alarajaus kirpaisee sivuvesistöjen osakaskuntia, joilla pinta-ala jää pieneksi sekä jokialueiden osakaskuntia, joihin voi kuulua tärkeitäkin virtavesiä. Esitetty rajausta tarkoittaisi sitä, että Pohjois-Savossa jäisi ilman kokousedustajaa 54 % osakaskunnista ja niiden pinta-ala olisi ”vain” 5 %. Mutta esimerkiksi Uudellamaalla ilman kokousedustajaa jäisi 87 % osakaskunnista ja 26 % pinta-alasta ja Lapissa 81 % osakaskunnista ja 13 % pinta-alasta.

Luonnoksen mukaan jokaisella valtakunnallisella kalastusalan järjestöllä olisi oikeus yhteen edustajaan ja luettelon järjestöistä vahvistaisi 23 § 3 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriö. Kyseisistä järjestöistä ei ole esitetty minkäänlaista alustavaa luetteloa edes perusteluissa. Nykyinen kalastuslain 73 § sisältää samantapaisen säädöksen. Säädöstä on tulkittu siten, että järjestöt saavat edustajansa kalastusalueen kokoukseen, olipa sillä toimintaa tai jäseniä kalastusalueen alueella tai ei. Periaatteessa on jossain määrin merkittävää, että lainsäädäntöteitse halutaan turvata erilaisten järjestöjen äänivaltainen edustus kalatalousalueen kokoukseen ja samalla entistä suuremmalta osalta kalavesien omistajia ollaan poistamassa kokonaan kokousedustaja. Lisäksi kalatalousalueen kokoukseen on esitetty edustusta myös valtakunnallisille ympäristöjärjestöille, eikä niidenkään osalta ole millään tavoin yksilöity sitä, mitä tällaiset järjestöt voisivat olla.

Kokousedustajaa koskevan pinta-alarajan nostamista 50 hehtaarista 100 hehtaariin on perusteltu muun muassa sillä, että se kannustaisi pieniä yksikköjä yhdistymään ja yhteistoimintaan keskenään, joka olisi lisäksi yhdenmukainen tavoite kalatalousalueiden kokonaismäärän vähentämisen kanssa. Mikäli tämä on keskeinen tavoite, tehokkain kannustus olisi todennäköisesti suora hehtaariperusteinen äänimäärä, jolloin yhdistyminen näkyisi suoraan äänimäärässä ja sitä enemmän, mitä suurempi alue muodostuisi. Toisaalta se ei estäisi pienenkään vesialueen omistajaa osallistumasta kokoukseen, mikäli hän katsoo sen tarpeelliseksi tai on halukas osallistumaan kalatalousalueen toimintaan. Nykyisestä lainsäädännöstä saatujen ko-

kemusten mukaan hehtaarirajan poistaminen ei tulisi aiheuttamaan ongelmia esimerkiksi kokousedustajien lukumäärän osalta. Tällainen suoraan vesipinta-alaan perustuva äänimäärä edellyttäisi jonkinlaista äänileikkuria siten, ettei yksittäinen vesialueen omistaja saisi määräysvaltaa koko kalatalousalueen päätöksenteossa.

Vesipinta-alan mukainen äänimäärä aiheuttaisi toisaalta sen, ettei järjestöjen edustajilla olisi äänivaltaa kalatalousalueen kokouksessa. Toisaalta kun katsotaan kalatalousalueen yleiskokoukselle 26 §:ssä esitettyjä tehtäviä, voidaan perustellusti kysyä, miksi järjestöillä on tarpeen olla äänioikeus vai riittääkö pelkästään läsnäolo- ja puheoikeus. Miksi järjestöillä olisi oltava äänivalta esimerkiksi korvausvarojen jakamiseen tai niiden käyttöön. Käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimisen osalta perusteluissa on todettu, että ehdotuksen laatiminen on tyypillisesti hallituksen tehtäviin kuuluva ja suunnitelma hyväksytään normaalissa hallintolain mukaisessa menettelyssä, joka sinällään takaa eri asianosaistahojen kuulemisen sekä vaikutusmahdollisuuden varaamisen muillekin kuin asianosaisille.

26 § - Kalastusalueen yleiskokouksen tehtävänä on valita kalastusalueen hallitus. Luonnoksessa ei kuitenkaan ole missään mainittu, valitaanko puheenjohtajat yleiskokouksessa vai valitseeko hallitus heidät keskuudestaan. Asia ei sisälly edes kalastusalueen ohjesääntöön, jolloin asia päätettäisiin ohjesääntöä vahvistettaessa. Puheenjohtajien valintatapa tulee lisätä lopulliseen esitykseen. Yleisin käytäntö lienee, että puheenjohtajat valitaan yleiskokouksessa vuodeksi kerrallaan hallituksen jäsenten keskuudesta ja niin voitaisiin menetellä myös tässä tapauksessa.

Luonnoksen mukaan yleiskokous vahvistaa tilinpäätöksen ja myöntää vastuuvapauden hallitukselle. Tältä osin lienee syytä lisätä maininta vastuuvapauden myöntämisestä myös toiminnanjohtajalle, joka on hallituksen kanssa vastuullinen toimielin ja osa hallituksen tehtävistä on voitu siirtää toiminnanjohtajalle.

32 § - Luonnoksessa esitetty hallintohimmeli on menettelytapana erittäin raskas, byrokrattinen ja täysin turha. Käyttö- ja hoitosuunnitelmien osalta eri intressiryhmien vaikutusmahdollisuudet on turvattu hallintomenettelyyn normaalisti liittyvässä kuulemisessa, joka liittyy sen valmisteluun. Esitetyn yhteistyöryhmän toimivaltuus tulee rajata uuden kalatalousalueen esityksen laatimiseen ja kokoonpanosta päätettäessä tulee ottaa huomioon ELY-keskusten raja-alueiden erityiskysymykset.

36 § - Luettelosta puuttuu 14 § mainitut kaupallisesta kalastuksesta perittävät maksut. Luettelon mukaan suunnitelman on sisällettävä ”ehdotukset ja 7 §:n tarkoitetusta viehekalastuksesta kertyneiden omistajakorvausten jakamiseksi”. Luonnoksen 82 §:ssä taas mainitaan ”aiheutuvaan rasitukseen, joka vahvistetaan käyttö ja hoitosuunnitelmassa”. Toisaalta onko jakoperuste tarkoituksenmukaista edes sitoa aina käyttö- ja hoitosuunnitelmaan kymmeneksi vuodeksi? Parempi olisi säätää 82 §:ssä, että ellei jakoperustetta ole vahvistettu käyttö- ja hoitosuunnitelmassa, se vahvistetaan vuosittain kalatalousalueen kokouksessa.

37 § - 4-kohta – Viitaten aikaisemmin 32 §:stä mainittuun käsittely yhteistyöryhmässä on tarpeeton.

39 § - Luonnoksessa on esitetty, että ELY-keskus voisi toteuttaa käyttö- ja hoitosuunnitelman toteutumiseen liittyviä toimenpiteitä vesialueen omistajan kustannuksella. Kyseisen kohdan osalta perustelut ovat erittäin epämääräiset. Perusteluissa puhutaan aktiivisista toimenpiteistä (esimerkiksi istutukset) ja siitä ettei kalastusalue voi saada omalla aktiivisella toiminnallaankaan toteutetuksi kaikkia suunnitelmaan sisältyviä tavoitteita. Kyseessä olisi perustelujen mukaan suunnitelman erittäin keskeisistä hoitotoimenpiteistä, jotka olisivat kohdennettavissa selkeästi tietyille vesialueen omistajalle.

Esitetty säädös on täysin kohtuuton yksittäiselle vesialueen omistajalle. Esitetty säädös saattaa johtaa tilanteeseen, jossa yksittäinen vesialueen omistaja velvoitetaan suorittamaan sel-

laisia isojakin rahallisia panostuksia vaativia ”aktiivisia toimenpiteitä”, jotka eivät suoranaisesti vaikuta olennaisesti kyseisen vesialueen omistajien vesialueiden kalakantoja tai kalastusmahdollisuuksia parantavasti. Kuitenkin toimenpiteet pitäisi rahoittaa kyseisillä vesialueilla kalastavilta osakkailta perittävillä kalastusmaksuilla. Mikäli kalastuksesta perittävät maksut eivät kattaisi toimenpiteiden kustannuksia, viimekädessä kustannukset olisi perittävä osakaskunnan kaikilta osakkailta vesialueosuuden suhteessa. Tällöin maksajiksi joutuisivat myös yksittäisen osakaskunnan kalastamattomat osakkaat.

Tällaisten toimenpiteiden, jossa toimenpiteen tavoitteet hyödyntäisivät laajasti muita vesialueen omistajia tai muita yleisesti tavoiteltuja hyötyjä, toteuttamisvelvollisuuden kohdistaminen yksittäiseen vesialueen omistajaan on täysin kohtuuton. Mikäli tällaisten toimenpiteiden toteuttamismahdollisuus halutaan säätää, tulee vastuu toteuttamiskustannuksista määrätä toimenpiteiden toteuttajalle, oli se sitten ELY-keskus tai kalatalousalue. Lisäksi tulee säätää, että toteuttajan tulee kuulla hankkeen alueella olevia kalastusoikeuden haltijoita ennen toimenpiteiden toteuttamista.

41 § - Luonnoksessa esitetään, että pyydysyksiköistä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Esitettyä menettelytapaa ei pidä missään tapauksessa säätää esitetyssä muodossaan. Pyydysyksikköjen säätäminen asetusteitse on liian jäykkä tapa, jotta siinä voitaisiin ottaa huomioon toisaalta valtakunnalliset, mutta myös alueelliset suuret erot eri pyydysten tehokkuudesta toisiinsa verraten. Eri pyydysten tehokkuus kalakantojen hyödyntämiseen riippuu pyydysten teknisten ominaisuuksien sijasta ensisijaisesti vesialueiden fyysisistä ominaisuuksista, eri vesialueilla esiintyvien kalakantojen koostumuksesta ja tilasta sekä siitä, mitkä ovat eri kalalajien hyödyntämismahdollisuudet.

Lisäksi esitetty menetelmä tulisi yhdessä esitetyn kaupallisen kalastuslupien maksun määrittelyn kanssa ohjaamaan kohtuuttomasti kalastusoikeuden käyttämisestä perittäviä maksuja. Eri pyydysten tehokkuus eri kalalajien kantojen hyödyntämisessä vaihtelee huomattavasti jo vesialueiden ja kalakantojen erilaisuudesta johtuen kalatalousalueen sisällä saati sitten yhden ELY-keskuksen alueella. Esitetty säädös rajoittaisi siten käytännössä kohtuuttomasti vesialueen omistajan suvereniteettia päättää perittävistä kalastusmaksuista ja siten vesialueensa taloudellisesta hyödyntämisestä.

42 § - Luonnoksessa esitetään, että pyydysyksiköitä jaettaessa on otettava huomioon osakkaat sekä muut, joilla on oikeus harjoittaa kalastusta sanotulla vesialueella. Perusteluissa esitetään, että omistajien lisäksi tulisi ottaa huomioon erityisperusteiset kalastusoikeudet sekä yleiskalastusoikeuksiin perustuva ja muu kalastus, jonka harjoittamisen oikeus ei johdu omistajan oikeudesta.

Yleiskalastusoikeuksiin on luonnoksessa esitetty kuuluvaksi onkiminen, pilkkiminen ja viehekalastus joka sisältää vetouistelun yhdellä vavalla. Tällainen kalastus on käytännössä täysin vesialueen omistajan tahdosta riippumatonta, joten sen ottaminen huomioon osakaskunnan kokonaispyydysyksikkömäärää määritettäessä on täysin tarpeetonta. Mikäli lainsäädännöstä poistetaan luonnoksen esityksen mukaisesti kylässä asuvien osakaskuntaan kuulumattomien oikeus saada kalastuslupa ja siitä johdettu pienosakkaiden mahdollisuus saada osuutensa lisäksi lisäkalastusoikeutta, lainsäädäntöön ei jää muita omistukseen kuulumattomia kalastusoikeuksia, kuin mahdolliset erityisperusteiset kalastusoikeudet, jotka ovat koko valtakuntaa ajatellen suhteellisen harvinaisia. Mikäli näin katsotaan tarpeelliseksi säätää, tulee toisen momentin loppu muuttua muotoon ”... sekä mahdollisesti erityisperusteisten kalastusoikeuksien haltijoiden kalastus”.

Luonnoksen toisessa momentissa esitetään säädettäväksi, että osakaskunta voi antaa tarkempia määräyksiä osakkaille kuuluvan kalastusoikeuden käyttämisestä. Perusteluissa on lisäksi erikseen todettu, että osakaskunta voisi asettaa esimerkiksi kalastusaikoja tai pyydysten käyttöä koskevia rajoituksia. Ne eivät kuitenkaan koskisi erityisperusteisiin kalastusetuuteen

perustuvaa kalastusta. Perusteluissa on esitetty virheellisesti, että kalastusoikeuden jakaminen muutoin kuin osuuksien mukaisessa suhteessa tarkoittaa samaa, kuin kalastusaikoja tai pyydysten käyttöä koskevia rajoituksia.

Esitetty käytäntö on ristiriitainen. Luonnoksen 41 § mukaisesti kalastus on järjestettävä yhteisesti (osakkaat ja erityisen kalastusetuuden haltijat) käyttö- ja hoitosuunnitelman sekä lain 1 pykälän tavoitteiden mukaisesti ja erityisperusteisen kalastusoikeuden haltijalla on 120 § nojalla oikeus osallistua osakaskunnan päätöksentekoon kaikissa kalastukseen liittyvissä asioissa osuuteensa mukaisessa suhteessa. Mahdolliset kalastuksen järjestämistoimet sitoisivat ainoastaan osaa päätöksentekoon oikeutetuista ja osallistuneista (= osakaskunnan osakkaita). On toki ymmärrettävää, että osakaskunta ei voi puuttua erityisperusteisen kalastusoikeuden jakaantumiseen tai sen käyttöön, mutta on täysin perusteetonta, että osakaskunnan päätökset kalastuksen muuhun järjestämiseen eivät koskisi kaikkia käyttäjiä.

46 § - Luonnoksen ensimmäisen momentin 6-kohdassa esitetään edelleen kiellettäväksi ”atrain, harppuuna tai niihin verrattava terä, koukku tai kärjellä varustettu väline ... huhtikuun 15 päivän alusta kesäkuun 20 päivän loppuun muissakin vesissä” Perustelujen mukaan ”pykälään sisältyisi pääosin voimassa olevaa lakia ja asetusta vastaava lista sellaisista kielletyistä pyyntimenetelmistä ja välineistä, joiden yleisesti arvioidaan tarpeettomasti tuhoavan tai vaarantavan kalakantoja taikka vahingoittavan kaloja”. Kyseinen pykälä estää muun muassa kevätkutuihin kalalajien kalastuksen jousella tai atraimella, vaikka vastaavasti kalastus rysillä, katiskoilla ja verkoilla on luvallista. Tämä siitäkin huolimatta, että aktiivisessa kalastuksessa jousella tai muulla vastaavalla välineellä kalastaja voi aina harkita saaliin tavoittelemista tapauskohtaisesti, joka ei ole mahdollista esimerkiksi verkkokalastuksessa. Suoraan nykyisestä lainsäädännöstä siirretty kieltö koskien muitakin vesiä, tulee tarpeettomana ja vanhanaikaisena poistaa.

Luonnoksen toisessa momentissa esitetään, ettei kiellettyjä kalastusvälineitä saa säilyttää veneessä. Esitetty säädös on täysin kohtuuton. Perustelujen mukaan tarkoituksena on se, että ”säännöksellä pyrittäisiin helpottamaan kalastuksen valvontaa sekä poistamaan mahdollisuus kiellettyjen pyydysten käyttöön esimerkiksi siten, että ne poistettaisiin pyynnistä aina kalastusvalvojan läsnä ollessa”. Kysymys kuuluukin, mitä tällaisia pyydyksiä sisältyy ensimmäisessä momentissa lueteltuihin pyydyksiin? Sen sijaan esimerkiksi ampuma-asetta ei säädöksen mukaan voisi kuljettaa veneellä, vaikka se on muun lainsäädännön mukaisesti täysin laillista ja sen käytöstä metsästyksen veneestä on säädetty erikseen metsästyslaissa.

47 § - Luonnoksessa esitetty säädös vastaa nykyisen lainsäädännön 37 §, jonka mukaan ELY-keskuksella ”on erityisestä syystä oikeus tiettyä vesistöaluetta tai sen osaa varten määrätä tai toistaiseksi antaa asettamallaan ehdoilla lupa” kalastaa säädöksistä poikkeavalla tavalla. Nyt luonnoksessa on esitetty, että lupa voitaisiin myöntää vain säädöstekstissä lueteltujen tehtävien (”siirtoistutusta, kalanviljelytoimintaa, tutkimustyötä, kalastusperinteen ylläpitämiseksi, kalataloudellisten tarkkailuvelvoitteiden toimeenpanemiseksi tai muuta kalavarojen hoitoon liittyvää tarkoitusta varten”) toteuttamiseksi. Luonnoksen perusteluissa viitataan 46 §:ssä kiellettyihin pyydyksiin ja 52 ja 53 §:n nojalla asetettuihin rajoituksiin.

Esitettyssä muodossaan säädösteksti ja sen perustelut tulevat olennaisesti rajaamaan ja vaikeuttamaan mahdollisuutta saada esimerkiksi lupa ”vapautettavaksi määrätyn kalan pyytämiseen ja ottamiseen”. Tähän viittaa myös toisessa momentissa esitetty säädös ”lupaa ei saa siirtää toiselle”. Perusteluissa todetaan tältä osin, että ”poikkeusluvat olisivat organisaatiokohtaisia”, jolloin sellainen voitaisiin myöntää esimerkiksi ”tietylle tutkimuslaitokselle” mutta ei käsittämään esimerkiksi kaikkea kalatalousalueen alueella tapahtuvaa kalastusta.

Tällaisen luvan tärkeys on tullut esille vuoden alusta voimaan tulleiden uusien alamittasäädösten osalta. Nykyisten säädösten mukaan esimerkiksi alle 60 cm:n pituisia järvitaimenta tai -lohta ei saa ottaa talteen, vaikka kyseisellä vesistöllä ei olisi luontaisia taimen- tai lohi-

kantoja, lisääntymismahdollisuuksia, eikä istukkailla olisi käytännössä mahdollisuutta vaeltaa lisääntymisalueille. Toisaalta kielto aiheuttaa sen, että istutuksin ylläpidettävän ja kalastettavaksi tarkoitettujen lajien osalta joudutaan kuitenkin heittämään kuolleena tai vahingoittuneena yli 90 % saaliiksi saaduista istukkaista. Tältä osin palaamme lausunnossamme perusteluihin 58 §:ssä.

Nykyisen lainsäädännön osalta on 37 § tulkinnassa ollut ongelmia vuoden 2014 alamittasäädösten osalta. ELY-keskuksen päätöksellä ei tulkinnan mukaan voida myöntää poikkeuksia alamittasäädökseen yleiskalastuksen osalta ja poikkeuksen hakijana tulisi aina olla kalastusoikeuden haltija. Tulkinta on johtanut siihen, että poikkeusta ei voitaisi myöntää lainkaan järviolueille. Kyseinen lainkohta tulee ehdottomasti säätää siten, että edellä mainittuja ongelmia ei uuden lainsäädännön mukaan tule.

48 § - Luonnoksen toisessa momentissa on esitetty, ettei ”pyydysten merkintään käytettäviä välineitä ei saa asettaa tai jättää veteen ilman pyydyksiä lukuun ottamatta kalastamista jäältä”. Esitetty ”ei saa jättää” on huomattavasti voimakkaampi ilmaisu, kuin nykyisen lainsäädännön sisältämä ”viipymättä poistettava”. Kuitenkin perusteluissa puhutaan merkkien poistamisesta ”kohtuullisessa ajassa” pyydysten poistamisen jälkeen. Siksi tulee edelleen käyttää nykyistä sanamuotoa. Edelleen luonnoksessa esitetään, että ”poikkeuksena pyydysmerkkien vedestä poistamista koskevalle velvollisuudelle olisivat kuitenkin esimerkiksi verkkojen merkintään talvisin käytettävät merkit, joiden poistaminen vedestä aina itse pyydysten poistamisen yhteydessä voi käytännössä olla kohtuuttoman hankalaa”. Esitys on täysin perusteeton, koska myös talvikalastuksessa asetetut merkit voidaan pääosin ja ainakin suurin osa käytetystä merkistä poistaa kalastuksen päätyttyä. Jälle jätetyt merkit joko painuvat pohjaan, jolloin ne haittaavat tarpeettomasti myöhempää kalastusta samalla paikalla tai ajautuvat jäiden mukana rannoille, jolloin ne aiheuttavat tarpeetonta roskaantumista. Samalla tulee säätää myös muiden kalastukseen liittyvien tarvikkeiden poistamispakko kalastuksen päätyttyä. Tällaisia ovat muun muassa avantojen jäätymistä estävät eristeet (esim. styrox-levyt), jotka kulkeutuvat ja murskautuvat rannoille jäiden lähtiessä.

49 § - Luonnoksessa esitetään määritettäväksi ne pyydykset, joita voi käyttää vain kaupalliset kalastajat. Luettelosta on poistettu esimerkiksi aikaisemmin siinä esiintynyt nuotta, koska vain ammattikalastukseen käytettävää nuotta ei pystytty määrittelemään siten, että kalastusperinteen säilymisen edellyttämä nuotan käyttö olisi voitu aukottomasti sallia vapaa-ajankalastuksessa. Nyt sisävesien osalta luetteloon kuuluvat enää trooli ja isorysä.

Edellä mainituista erityisesti isorysän määrittely tulee aiheuttamaan samanlaisia vaikeuksia. Korkeita rysiä käytetään sekä kaupallisessa kalastuksessa taloudellisesti arvokkaiden kalalajien pyydystämiseen että hoitokalastuksessa, jossa tavoitteena on ylitiheisiin ja/tai haitallisiin kalakantoihin kohdistuva pyynti. Käytettävän pyydyksen koko ja/tai korkeus molemmissa käyttötarkoituksissa riippuu enemmänkin kyseessä olevasta vesistöstä kuin sallituista metrimääristä. Rysä, jota toisessa vesistöissä käytetään kaupallisessa kalastuksessa, saattaa olla toisessa vesistöissä liian matala tehokasta hoitopyyntiä ajatellen. Hoitokalastusta tehdään lisäksi huomattavissa määrin muiden, kuin kaupallisten kalastajien toimesta.

Mikäli isorysä poistetaan luettelosta, siihen jää sisävesien osalta vain trooli. Ero nuotta- ja troolikalastuksen välisistä teknisistä ominaisuuksista tulee myös olemaan tulkinnanvarainen. Lisäksi luonnoksessa on toisaalla esitetty säädettäväksi saaliin ensimyyntiä koskeva rajoitus, jonka mukaan vain kaupallinen kalastaja voisi myydä saalistaan yli 5 kiloa vuorokaudessa ja ainoastaan lopulliselle kuluttajalle. Kyseinen säädös on myös sanktioitu ja sen rikkominen olisi kalastusrikkomus, josta seurauksena olisi aina päiväsakkorangaistus.

Luonnoksen toisen momentin perusteluiden mukaisesti ”Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä eivät muut kuin kaupalliset kalastajat tai heidän lukuunsa toimivat saa säilyttää veneessä tai pitää muutoin käsillä siten, et-

tä ne ovat pyyntiä varten helposti käsillä. Säännöksellä pyrittäisiin helpottamaan kalastuksen valvontaa sekä poistamaan mahdollisuus kiellettyjen pyydysten käyttöön esimerkiksi siten, että ne poistettaisiin tilapäisesti pyynnistä aina kalastusvalvojan läsnä ollessa.” Ainakin sisävesien osalta lienee mahdotonta, että isorysä tai trooli poistetaan ”tilapäisesti pyynnistä kalastusvalvojan läsnä ollessa”.

Edellä mainittuun viitaten sisävesien osalta on täysin tarpeetonta määritellä kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä ja pyyntimenetelmiä. Erityisesti säädös on tarpeeton jos siksi, että se on ns. blanko eli sen rikkomista ei ole sanktioitu. Jos joku kalastaa esimerkiksi troolaamalla myymättä saalista vuorokaudessa viittä kiloa enempää ja senkin vain lopullisille kuluttajille, niin sellaista troolausta tuskin tarvitsee lainsäädäntöteitse erikseen lieltää.

50 § - Luonnoksessa on esitetty säädettäväksi häiriön välttämistä. Perustelujen mukaan ”Säännös on luonteeltaan yleinen ”hyvän kalastustavan” noudattamiseen velvoittava normi, jonka mukainen velvollisuus koskee kaikkea kalastusta ja kaikkia kalastajaryhmiä. Häiriötä aiheuttavaksi kalastukseksi voitaisiin katsoa esimerkiksi kalastus, jossa asutetun rannan välittömässä läheisyydessä kalastetaan”. Säädös koskisi siten samalla tavoin niin yleiskalastusoikeuksiin kuin osakkuuteen perustuvaa kalastusta.

Esitetty muutos rajoittaisi kohtuuttomasti osakkaan oikeutta käyttää yhteistä vesialuetta rinnastamalla osakkaan kalastuksen yleiskalastusoikeuksilla tapahtuvaan kalastukseen. Nämä tulee ehdottomasti erottaa toisistaan ja esimerkiksi rannan omistajalla tulee olla velvollisuus sietää suurempaa ”haittaa tai häiriötä” osakkaan kalastuksesta, jossa osakas hyödyntää omistusoikeuteen perustuvaa oikeutta hyödyntää yhteisen vesialueen kalakantoja, kuin luonteeltaan väistyvästä yleiskalastusoikeudesta aiheutuvasta ”haitasta tai häiriöstä”. Erityisen tärkeää tämä on vesialueilla, jossa rannoilla on paljon vapaa-ajan asuntoja.

Nykyinen kalastuslaki sisältää säädöksen, jonka mukaan ”Edellä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta ei saa ilman erityistä oikeutta harjoittaa viittäkymmentä metriä lähempänä selvällä merkillä varustettua, pyynnissä olevaa kiinteää tai verkkopyydystä eikä niin lähellä toisen asuttua rantaa, laituria, uimarantaa, jäätietä tai muuta niihin verrattavaa aluetta, että siitä aiheutuisi edellä tarkoitettu seuraus. Tässä laissa tarkoitettua onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta harjoitettaessa on vältettävä aiheuttamasta haittaa tai häiriötä vesialueella harjoitettavalle muulle kalastukselle”. Myös uuteen kalastuslakiin tulee sisällyttää samansisältöinen yleiskalastusoikeuksien rajoitus. Ainakin järviolueilla on runsaasti sekä tiekuntien että yksityisten ylläpitämiä jäätteitä. Lumisina talvina liian lähelle tietä kairatusta pilkkireiästä nouseva vesi saattaa pahimmillaan katkaista liikenteen koko jäätietä, jonka siihenastiset perustamiskustannukset saattavat olla tuhansia euroja.

52 § ja 53 § - Luonnoksen mukaan esitetään säädettäväksi, että kalastusta voitaisiin rajoittaa sekä valtioneuvoston antamalla asetuksella että ELY-keskuksen päätöksellä. 52 § perustelujen mukaisesti ”Kalastuksen rajoittaminen on luonteeltaan kalastusoikeuden haltijoiden omaisuuden käytön suojaan puuttuva toimenpide, joka edellyttää sitä koskevan asianmukaisen valtuussääntelyn sisällyttämistä lakiin”.

Kalastuksen rajoittaminen sekä 52 § että 53 §:ssä esitetyillä tavoilla puuttuu erittäin voimakkaasti kalastusoikeudenhaltijoiden omaisuuden suojaan. Lisäksi luetellut säätelytoimenpiteet ovat suurimmalta osalta samanlaiset. Tällainen kaksiportainen säätelymahdollisuus on siten täysin turhaa ja siitä tulee olla mahdollista säätää ainoastaan asetuksetasoisella säädöksellä. Siksi ELY-keskuksen säätelyvalta tulee ehdottomasti rajata siten, että ne perustuvat aina käyttö- ja hoitosuunnitelmissa esitettyjen säätelytoimenpiteiden toteuttamiseen. Tällainen menettely takaa riittävästi sekä paikallisen säätelytarpeen toteutumisen että laajapohjaisen säätelyesitysten valmistelun ja kuulemisen.

Luonnoksen 61 §:n perustelujen mukaan ” Ehdotettu 59 §:n 1 momentin valtuussäännös mahdollistaisi vesialueen omistajien omistusoikeuden hyödyntämiseen kohdistuvien rajoitusten säätämisen”. Esitettyjen 52 § ja 53 § pykälien perusteella on mahdollista tehdä 59 §:ää vastaavia kalastusoikeuden haltijoiden omaisuuden suojaan puuttuvia rajoituksia. Lisäksi on erittäin todennäköistä, että valtuutuksia käytettäisiin erityisesti uhanalaisten lohikalakantojen suojelemiseksi rajoittamalla muun muassa kalastusta muutoin, kuin pelkillä teknisluonteisilla rajoituksilla. Tämä johtaa väistämättä siihen, että saaliissa marginaalilajina esiintyvän suojeltavan lajin takia rajoitetaan samalla erittäin voimakkaasti muuta kalastusta, joka kohdistuu ensisijaisesti sekä ekologisilla että taloudellisilla perusteilla hyödynnettäviin kalalajeihin. Tällaisessa tapauksessa rajoitetaan yhden marginaalisiaalilajin suojelun takia samalla voimakkaasti vesialueen omistajan mahdollisuutta hyödyntää vesialueellaan esiintyvää kalakantaa. Edellä mainitusta syystä lakiin tulee lisätä säädös siitä, että vesialueen omistajalla tai vesialuetta koskevan erityisen oikeuden haltijalla on oikeus saada täysi korvaus rajoitusasetuksista aiheutuvista merkityksellisistä haitoista myös edellä mainittujen rajoitustoimenpiteiden osalta. Sama oikeus tulee ulottaa koskemaan myös kaikkiin muihin esitettyihin kalastuksen rajoitustoimenpiteisiin, joissa rajoitetaan muuta kalastusta jonkun tai joidenkin yksittäisten lajien uhanalaisuudesta johtuvasta suojelutarpeesta.

58 § - Luonnoksessa esitetään, että säädettyjen pyyntimittojen vastainen kala on välittömästi laskettava takaisin veteen. Vastaava säädös tuli nykyiseen kalastuslainsäädäntöön 1.4.2012 voimaan astuneessa kalastuslain muutoksessa. Säädöksen muutoksen käytännön vaikutukset muuttuivat radikaalisti, kun kalastusasetuksen muutos kalojen alamitoista astui voimaan vuoden 2014 alusta.

Alamittainen kala on nykyisten säädösten mukaisesti aina laskettava takaisin veteen elävänä tai kuolleena. Säädös koskee kaikkia vesistöjä riippumatta siitä, ovatko kalayksilöt lähtöisin istutuksista vai luonnonlisääntymisestä, onko kyseisellä vesialueella lisääntymisen mahdollistavia alueita tai voivatko istukkaat edes hakeutua vaeltamalla lisääntymiseen soveltuville alueille. Esimerkiksi Pohjois-Savossa koko Vuoksen vesistöalueella ei ole sellaisia lisääntymisalueita, joissa tapahtuisi merkittävää järvitaimenen tai lohien lisääntymistä. Siitä huolimatta kaikki alle 60 cm taimenet ja lohet on heitettävä pois.

Liitteessä 1 on esitetty 50 – 59 mm:n verkoilla Rautalammin reitillä saatu taimensaalis kokoluokittain (Valkeajärvi ym.). Selvityksen mukaan istutuksista saadusta taimensaaliista yli 90 % jää alle 60 cm vähimmäispituuden. Tilanne on muuttunut istutusten taloudellisen tuloksen kannalta täysin kestävämmäksi myös sellaisilla alueille, joilla saalis koostuu kokonaan istutuksista eikä säätelyllä ole mitään tekemistä sen alkuperäisen tarkoituksen kanssa, jossa tavoitteena oli riittävän luonnossa syntyneen emokalamäärän nousun turvaaminen kutuun. Toki yksilökoon kasvattaminen olisi perusteltua istutusten taloudellisen kannattavuuden parantamiseksi, mutta siinä ei ole mitään järkeä kalakantojen kokonaisvaltaisen hyödyntämisen kannalta. Tällaisessa tapauksessa on täysin perusteltua, että istutusten rahoittaja päättää siitä, minkä kokoisena istukkaat voidaan kalastaa pois.

Jos vesialueen taimensaalis perustuu pelkästään istutuksiin, kalastusta ei yksinkertaisesti ole järkevää säädellä pelkästään siten, että turvattaisiin istutettujen taimenten ja/tai lohien kasvu 60 senttimetriin. Esimerkiksi Etelä-Kallavedellä, jossa kalastusalue on säädellyt kalastusta tavoitteena kuhan luontaisen lisääntymisen turvaaminen, taimensaaliin osuus on 1,7 % kokonaissaaliista. Taimensaaliista noin puolet saatiin verkkokalastuksen sivusaaliina ja puolet viehekalastuksen saaliina, joka jossain määrin kohdistuu nimenomaan taimeneen. Kun taimenen kasvu nykyiseen 60 cm alamittaan vaatii entiseen alamittaan verrattuna kaksi lisäkasvukautta ja istukkaat ovat koko sen ajan verkkokalastuksen kohteena, joudutaan nyt istutuksista saatavasta potentiaalisesta tuotosta (= verkkoihin tarttuneet taimenet) heittämään yli 90 % pois. Koska kyse on verkkokalastussaaliista, pois heitettyjen yksilöiden selviäminen

hengissä on erittäin epätodennäköistä ja henkitorissaan olevan saaliskalan vapauttaminen on jo eläinsuojelullisesti arveluttavaa.

Edellä mainittuun viitaten esitetty poisheittopakko on ehdottomasti poistettava tai toissijaisesti säädettävä siten, että se koskee 4 § 1 mom. 3-kohdassa mainittujen vaelluskalojen osalta ainoastaan 4 § 1 mom. 4-kohdassa mainittuja vaelluskalavesistöjä. Käytännössä kalastajat eivät tule missään tapauksessa pitämään perusteltuna yli kahden kilon painoisen ja selvästi vahingoittuneen taimenen heittämistä takaisin järveen. Tämä tulisi edelleen johtamaan toistuviin kalastusrikkomuksiin ja sitä kautta edelleen yleiseen lain noudattamisen heikkenemiseen.

66 § - Nykyisessä kalastuslaissa kalastuksesta kalaväylässä säädetään 25 §:ssä (22.12.2009/1462) seuraavasti: ”Kalaväylän avoinna pitamisestä ja sulkemisesta on voimassa, mitä vesilaissa säädetään valtaväylästä”. Tuolloin voimassa olleen vesilain säädöksen mukaan kalastusta kalaväylässä oli rajoitettu seuraavasti: ”Mitä tämän lain 12 §:ssä on sanottu joesta, koskee myös sellaista järvestä tai meressä olevaa salmea tai kapeikkoa, jossa säännöllisesti harjoitetaan liikennettä tai puutavaran uittoa taikka jota kala pääasiallisesti käyttää kulkutienään”. Kalastuslain sisältämän säädöksen sisältö muuttui oleellisesti, kun vesilakia muutettiin seuraavasti: ”Mitä tässä laissa säädetään valtaväylästä, koskee myös sellaista vesistöissä olevaa salmea tai kapeikkoa, jossa säännöllisesti harjoitetaan liikennettä tai jossa kala yleensä kulkee”.

Edellä mainitusta johtuen kalastuslaissa säädetyt kalaväylää koskevan alkuperäisen kalastusrajoituksen sisältö muuttui oleellisesti vesilain muutoksella. Nyt luonnoksessa esitetään säädettäväksi pelkistetyksi, että ”Vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdan tarkoittamassa joessa ja vesilain 1 luvun 6 §:n 1 momentin tarkoittamassa salmessa tai kapeikossa on pidettävä kalaväylä auki kalan kulkua varten”.

Nykyisen vesilain määritelmä salmesta ja kapeikosta, jossa ”kala yleensä kulkee” on erittäin epämääräinen ja on aiheuttanut jo nyt runsaasti ristiriitaista tulkintaa ja tulee esitetyssä muodossa aiheuttamaan entistä suurempia tulkintavaikeuksia. Samalla on vaarana, että tulkinnoilla pyritään tarpeettomasti kieltämään kalastus kaikista (esimerkiksi saarten välisistä) salmista ja kapeikoista, vaikka kalat eivät niitä erityisesti käyttäisikään kulkutienään. Esitettyyn säädöstekstiin tulee ehdottomasti lisätä kalaväylän tarkempi määritelmä ja sen olemassaolon peruste. Kalaväylä olisi vain sellaisissa salmissa ja kapeikoissa, joissa on erityistä syytä rajoittaa kalastusta kalojen kulun turvaamiseksi.

69 § - Katiskan käyttöä ei tule sallia sellaisessa puroissa, jota vaelluskalat käyttävät lisääntymiseen. Tällaisissa puroissa tulee kieltää myös yleiskalastusoikeuksilla tapahtuva kalastus sekä rajoittaa muutakin kalastusta vastaavasti, kuin on esitetty 46 § mukaisesti rajoitettavaksi vaelluskalavesistöksi määritellyssä *joessa* koski- ja virta-alueilla. Ilmeisesti rajoituksia ei ole tarkoitettu koskemaan vesilain mukaista noroa.

73 § - Luonnoksessa on esitetty, että istuttajan on ilmoitettava istutuksesta kolmen kuukauden kuluessa istutustapahtumasta 93 §:n 1 momentin 4-kohdassa tarkoitettuun istutuksista pidettävään rekisteriin. Edelleen perusteluissa on todettu, että käytännössä ilmoitus tehtäisiin sähköisesti. Vaatimus on täysin kohtuuton, koska kaikilla istutuksien käytännön toteutukseen osallistuvilla ei ole käytössään sähköiseen ilmoittamiseen tarvittavia teknisiä laitteita eikä niiden käyttötaitoa. Siksi ilmoitus on voitava jatkossakin tehdä kirjallisesti. Sinänsä säädöksellä ei ole oikeusvaikutusta, mikäli ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä ei luonnoksen mukaisesti säädetä millään tavoin sanktioitavaksi.

Edelleen luonnoksessa on esitetty, että kyseisen pykälän ensimmäisessä momentissa säädetty rajoitus ei koskisi vesilain 3 luvun 14 §:n nojalla tehtäviä istutuksia. Ensimmäisen momentin perustelujen mukaan ”Istutuksesta suunnitelmaan sisällytettävälle tiedoille asetetta-

vat vaatimukset eivät käytännössä voisi olla kovinkaan tiukat, sillä käyttö- ja hoitosuunnitelma on voimassa enintään kymmenen vuotta, eikä kaikkia tuona aikana suoritettavia istutuksia olisi mahdollista yksityiskohtaisesti ennakolta yksilöidä. Vaatimus koskisikin lähinnä perustietoja siitä, millaisia istutuksia käyttö- ja hoitosuunnitelman voimassaoloaikana tehtäisiin. Suunnitelman tulisi sisältää perustiedot istutusten tavoitteista, istutettavaksi tarkoitetut kalalajit tai kannat ja niiden arvioidut määrät sekä istutuksissa käytettävien kalojen ikä ja kokoluokka”. Mikäli vesilain 3 luvun 14 §:n nojalla tehtävät istutukset poikkeaisivat esitettyjen perustelujen mukaisesta käyttö- ja hoitosuunnitelman sisällöstä, muutoksen täytyisi olla hyvin perustavaa laatua. Siksi tulee säätää, että muutos edellyttää kalatalousalueen ja kalastusoikeuden haltijoiden suostumuksen.

78 § - Luonnoksessa esitetään, että kaikkien 18 vuotta täyttäneiden, muuta kuin 7 § tarkoitettua onkimista ja pilkkimistä harjoittavien kalastajien tulee suorittaa valtiolle kalastonhoitomaksu, joka on 35 €/kalenterivuodelta, 10 €/7 vrk ja 5 €/vrk. Nykyisen kalastuksenhoitomaksun ja läänikohtaisen viehekalastusmaksun yhdistäminen yhdeksi kalastonhoitomaksuksi on täydellisessä ristiriidassa nykyaikaisen käyttäjä maksaa -periaatteen kanssa.

Nykyisin maksuvelvollisuus koskee 18 – 64-vuotiaita kalastajia. Vuoden 2012 maksujen perusteella 65 % kalastajista tarvitsi ainoastaan kalastuskortin, koska he eivät harrastaneet viehekalastusta tai kalastivat muuhun lupaan perustuen. Viehekalastusmaksun perusteella kalasti 35 % kalastajista. Vuoden 2012 maksukertymiin verrattuna esitys tarkoittaa sitä, että pelkän kalastuksenhoitomaksun tarvitsevat kalastajat joutuvat maksamaan yhteensä 1,9 milj.€ enemmän ja viehekalastuskortit tarvitsevat kalastajat vastaavasti 2,2 milj.€ vähemmän nykyiseen maksujärjestelmään verrattuna. Maksuvelvollisuuden siirto on varsin suuri vuoden 2012 maksukertymään 8,9 milj.€ verrattuna. Erityisen kohtuuton esitetty muutos on jatkossa 65 vuotta täyttäneitä kohtaan, koska heistä viehekalastusta harjoittaa vain 23 %, kun se muissa ikäryhmissä vaihtelee 40 – 50 % välillä.

Sekä kalavedenhoitomaksua että viehekalastusmaksua korotettiin vuoden 2014 alusta vuosimaksun osalta. Uusien vuoden 2014 hintojen ja vuoden 2012 lunastusmäärien mukaan laskettuna kertymä olisi esitetyllä uudella järjestelmällä ja maksulla 3 % pienempi, vaikka kertymässä ei otettaisikaan huomioon aikaisemmin useamman viehekalastusmaksun maksaneita. Lisäksi esitetty kalastonhoitomaksulla korvattaisiin kokonaan kalastusoikeuden haltijoiden vieheluvanmyynti, joten sen aiheuttama lupatulojen menetys on korvattava kalastusoikeuden haltijoille täysimääräisesti. Eli käytännössä valtio ottaisi hoitaakseen koko viehekalastuksen lupamyynnin, mutta rahakertymä alenisi nykyisestään.

Nykyiset maksut perustuvat lähtökohdaltaan vuoden 1997 alusta voimaan tulleeseen kalastuslainmuutokseen ja sen jälkeisiin indeksikorotuksiin. Useiden selvitysten mukaan kalastus on sen jälkeen muuttunut yhä enemmän viehekalastuspainotteiseksi. Tämä tarkoittaa sekä viehekalastajien suhteellisen lukumäärän kasvua mutta samalla myös sitä, että aikaisempaa suurempi osa kalastusajasta käytetään viehekalastukseen. Tämä näkyy myös erittäin konkreettisesti RKTL:n tilastoista erityisesti petokalojen kalansaaliin jakaantumisessa viehekalastuksen ja verkkokalastuksen kesken (liite 2).

Koska maksujärjestelmää joudutaan joka tapauksessa muuttamaan kalastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä, tulee viehekalastuksesta perittävät maksut samalla päivittää sille tasolle, mitä sen nykyinen kalastusrasitus ja saatu saalis edellyttävät. Perusteiltaan vuoden 1997 alusta voimaan tullut viehekalastusmaksu ja sen taso ei missään tapauksessa enää vastaa nykytilannetta eikä sitä muutosta, joka on tapahtunut kalakantojen hyödyntämisessä viehekalastuksella ja johon maksun tulisi perustua. Yleiskalastusoikeudella tapahtuva viehekalastus on selvästi kalastusoikeuden haltijoiden kalastuslupan kanssa kilpaileva lupamuoto. Siksi valtion myymän luvan hinta tulee olla suhteessa kalastusoikeuden haltijoiden omaan lupamyyntiin eikä valtion lupamyynti saa aiheuttaa siihen häiriöitä.

Esitetty muutos 65 vuotta täyttäneiden maksuvelvollisuudesta vastaa täysin käyttäjä maksaa – periaatetta ”ja on perusteltavissa kotitalouksien maksuvalmiuden kehittymisellä 1990-luvulta lähtien. Esimerkiksi yli 65-vuotiaiden kotitalouksien varallisuus on kyseisenä ajanjaksona kaksinkertaistunut ja on nykyisin lähes kaksinkertainen 25-34 vuotiaisiin kotitalouksiin verrattuna. Sen sijaan alle 25-vuotiaiden kotitalouksien varallisuus ei ole juurikaan noussut ja on noin neljäsosa 25-34-vuotiaiden varallisuudesta. Toisaalta kaikkien yli 65-vuotiaiden ikäluokkien käytettävissä olevat tulot ovat kasvaneet ja ovat suuremmat, kuin alle 25-vuotiaiden ikäryhmässä. Esitetty yli 65-vuotiaiden maksuvelvollisuus ja siitä muodostuva maksujen lisäkertymä ei kuitenkaan saa vaikuttaa viehekalastuksesta perittävän maksun suuruuteen, koska kyse on täysin uudesta maksajaryhmästä.

Esitetyn kalastonhoitomaksun osalta on asiasta käydyissä keskusteluissa useaan otteeseen todettu, että 35 € vuosimaksu on ehdoton kipuraja ja näin voidaan perustellusti myös olettaa. Esimerkiksi RKTL:n vapaa-ajan maksuja koskevan selvityksessä todetaan seuraavaa: ”Pääosa suuresta maksamattomien joukosta koostuu vähän ja satunnaisesti kalastavista. Kalastusmaksujen laiminlyönti liittyy kokemukseen järjestelmän mielekkyydestä ja oikeudenmukaisuudesta, kun kalastaja suhteuttaa satunnaisen kalastuksensa ja vähäiset saaliinsa maksun määrään. Kuten Hiedanpää ja Toivonen (2007) ovat todenneet, maksuja laiminlyövät kalastajat saattavat kokea itsensä ulkopuolisiksi ja eivät pidä kalastuksen lupajärjestelmän tarkoitusta tai vaikutuksia oman kalastamisensa kannalta tähdellisinä.”

Luonnoksessa esitetyn mukaisella yhden kortin maksujärjestelmällä ja maksuilla ei siten ole mahdollista järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävästä käytöstä periaatteen mukaisesti eli luonnoksen ensimmäisen pykälän edellyttämällä tavalla. Kysymyksessä on rakenteellinen ajatusvirhe, jonka mukaan myös ravustajan, katiskan pitäjän ja verkkokalastajan tulisi ostaa valtakunnallinen virvelilupa, vaikka hänellä ei olisi edes virveliä.

Esitetyllä yhden kortin maksujärjestelmällä ei ole mahdollista kerätä riittävää maksukertymää, jolla rahoitettaisiin sekä lakimuutoksen edellyttämien lisätehtävien hoitaminen että viehekalastusrasituksen muutoksesta johtuva korvaustason nousu. Siksi uudessa laissa tulee ehdottomasti säilyttää erillinen kalastonhoitomaksu sekä erillinen maksu viehekalastusosikeudesta meri- ja sisävesialueelle. Maksut on kuitenkin voitava maksaa samalla kertaa ja samalle tilille. Perusmaksuna toimisi 25 euron vuosikohtainen kalastonhoitomaksu, joka porrastetaan 10 €/7 vrk ja 5 €/vrk. Viehekalastusta varten olisi tarvittaessa mahdollista lunnastaa erikseen meri- ja sisävesialueelle viehekalastuskortti 55 euron vuosikohtaiseen hintaan, joka porrastetaan 20 €/7 vrk ja 10 €/vrk. Kaikki 18 vuotta täyttäneet olisivat maksuvelvollisia onkijoita ja pilkkijöitä lukuun ottamatta.

Esitetty maksujärjestelmä selkeyttää huomattavasti nykytilannetta nostamatta kuitenkaan liikaa perusmaksua, jonka huomattavalla korotuksella olisi selvästi maksuhaluttomuutta kasvattava vaikutus. Toisaalta viehekalastuksen osalta raja olisi nykyiseen käytäntöön verrattuna huomattavasti selkeämpi meri-/sisävesialue. Lisäksi eri maksuilla kerättävät varat ovat selkeästi kohdennettavissa eri käyttötarkoituksiin ja viehekalastuskorvausten osalta lisäksi meri- ja sisävesialueelle ilman erillisiä selvityksiä, vaikka maksujen maksaminen yksinkertaistuukin. Luonnoksessa esitettyssä yhden kortin mallissa täysin eri käyttötarkoituksista perittävät maksut kerättäisiin yhteen pottiin, jonka jälkeen pitäisi jollain perusteella määrittää mikä osa kertymästä käytetään korvauksiin.

81 § 3-kohta – teksti tulee muuttaa seuraavasti 3) kalatalouden neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Perusteluissa todetaan tältä osin seuraavaa: ” Voimassa olevan lain järjestelmän mukainen yleisavustus muuttuisi siten hankerahoitukseksi, joka olisi joustavampi tuloksellisen, vaikuttavan ja asiakkaiden tarpeista lähtevän toiminnan rahoittamiseksi”. Kalastuslain uudistuksen sisältämät muutokset niin käytännön kalastuksessa

kuin kalatalousalue- ja osakaskuntatoiminnassa ovat niin huomattavia, että niiden jalkauttaminen käytännön toimintaan vaatii hyvin mittavan työpanoksen. Kalatalousneuvonnalla on kiistatta siihen liittyen paras asiantuntemus ja koko valtakunnan kattava toimintaverkosto. Toisaalta lakiuudistuksen siirtäminen käytännön toimintaan vaatii niin pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä, ettei sen toteuttaminen lyhytaikaisella hankerahoituksella ole mahdollista. Perusteluissa esitetyt tavoitteet voidaan erittäin hyvin saavuttaa maa- ja metsätalousministeriön suoralla vuosittaisella tulosohjauksella, joka liittyy määrärahan myöntämiseen.

82 § - Perusteluissa esitettyä kalastuskulttuurin taltioimista ei ole mitään syytä rahoittaa kalastuksenhoitomaksuvaroilla.

83 § - Luonnoksen mukaan esitetään, että kalatalousalueelle tulee ilmoittaa muun muassa osakaskunnan tai jaetun vesialueen omistajan nimi. Koska ns. yksityisiin vesialueisiin kuuluu muitakin, kuin jaettuja vesialueita, lienee myös tässä yhteydessä syytä käyttää termiä ”osakaskuntaan kuulumattoman vesialueen” omistajan nimi.

90 § - Luonnos sisältää esityksen, jonka mukaan muun kuin kaupallisen kalastajan saaliin myyntiä on rajoitettu sekä määrällisesti että siten, että myynti on mahdollista vain lopulliselle kuluttajalle. Säädös on omiaan karsimaan harmaata taloutta, joka on nykyisin jossain määrin heikentänyt ammattikalastajien toimintamahdollisuuksia. Säädöksen rikkominen on myös sanktioitu kalastusrikkomuksena. Säädöksen tehoa vielä lisäksi huomattavasti se, jos sanktioitaisiin myös saaliin ostaminen säädöksen vastaisesti sekä saaliin määrän että sen loppukäyttäjän osalta.

Säädökseen sisältyvä myynnin määrä rajoittaa kuitenkin kohtuuttomasti hoitokalastuksessa saatavan saaliin myyntiä, vaikka myyntitulo käytetään usein ensisijaisesti pyyntikustannusten kattamiseen. Hoitokalastuksessa saalis on usein kilomäärältään varsin suuri ja saalista saatetaan kerätä useampia päiviä ennen myyntiä. Saatu saalis on kuitenkin aina edullisempaa myydä alhaiseen hintaan esimerkiksi rehuksi, jolloin ei tarvitse myöskään maksaa muusta saaliin hävittämisestä aiheutuvia kuluja. Muutenkin hoitokalastuksen saalis on järkevämpää saada edes jonkinlaiseen hyötykäyttöön kaatopaikalle ajamisen sijasta. Samantapainen ongelma saattaa tulla esimerkiksi kalastuskilpailujen (erityisesti pilkki- ja vetouistelukilpailut) osalta, jossa saalis olisi erittäin perusteltua saada elintarvikekäyttöön siltä osin, kun osallistujat eivät halua sitä käyttöönsä. Siksi säädökseen tulee lisätä ELY-keskukselle mahdollisuus antaa lupa poiketa säädöksestä tietyn projektin tai tapahtuman osalta.

92 § - 96 § - Luonnoksessa on esitetty, että 93 §:n 1 mom. 3-kohdassa tarkoitettua rekisteriä pitää kalatalousalue. Edelleen 96 § esitetään, että tiedot poistetaan kolmen vuoden kuluttua tietojen viimeisestä käsittelystä henkilötietolain 3 §:n 1 mom. 2-kohdassa tarkoitettua tavalta. Tulkinta ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että tiedot on poistettava sanotussa ajassa esimerkiksi viimeisen omistajan tekemän päivityksen jälkeen. Mikäli sanotun lainkohdan ”käyttö” tulkitaan siten, että sillä tarkoitetaan kalatalousalueen vuosittaista käyttötarvetta esimerkiksi jakopäätöksissä, esitettyä ongelmaa ei synny.

Luonnos ei myöskään sisällä minkäänlaisen kootun rekisterin ylläpitovelvollisuutta, vaan tiedot olisivat hajautettu noin sadan eri kalatalousalueen rekistereihin. Muun muassa eri viranomaisilla on kuitenkin tarvetta saada selville vesialueen omistajien yhteystietoja. Siksi olisi syytä säätää esimerkiksi ELY-keskuksen velvollisuudeksi ylläpitää kootusti tällaista rekisteriä toimialueensa vesialueen omistajista.

106 § - Luonnoksessa on esitetty valvontavelvollisuuksien lisäämistä erityisesti kalatalousalueiden osalta. Vaatimus tulee todennäköisesti johtamaan siihen, että valvontapalveluja tul- laan hankkimaan entistä enemmän ulkopuolisena ostopalveluna. Esityksen mukaan kalatalousalue, osakaskunta ja osakaskuntaan kuulumattoman vesialueen omistaja ovat velvollisia

ilmoittamaan valvojista, valtuutuksen sisällöstä ja voimassaoloajasta ELY-keskukselle. Nykyistä samansisältöistä säädöstä on tulkittu siten, että esimerkiksi valvontaa suorittava oikeushenkilö ei voi tehdä ilmoitusta valvontaa fyysisesti suorittavasta valvojasta. Siksi säädöksen sisältöä tulee muuttaa tai tarkentaa siten, että ilmoituksen valvojasta voi tehdä myös se taho, jolta varsinainen valvontatyö on tilattu. Menettely varmistaisi sen, että esimerkiksi työntekijöiden vaihtumisesta tai sairastapauksista johtuva henkilön vaihtuminen ei muodostu esteeksi tilattujen valvontatehtävien hoitamiselle. Toisaalta valvontaa suorittavien henkilöiden ilmoitusoikeus on tarpeen valvojien oikeusturvan kannalta siksi, että toimeksiantona valvontaa suorittava taho voi itse ilmoittaa valvontaa suorittavat henkilöt ja varmistaa siten valvontaoikeuden voimassa olon.

Edelleen kalatalousalueen valtuuttamalla valvojalla olisi toimivalta koko kalatalousalueen alueella. Tämä on erittäin tarpeellista, kun valvojat suorittavat laillisuusvalvontaa eli säädösten ja määräysten noudattamista. Tältä osin on perusteluissa todettu muun muassa seuraavaa: ” Kalatalousalueen valtuuttama kalastuksenvalvoja voisi valvoa myös osakaskunnan lupiin liittyvien ehtojen ja rajoitusten noudattamista”. Tältä osin säädöksen tulkinnasta on nykyisinkin esitetty erilaisia tulkintoja. Joko säädöstekstiä ja/tai perusteluja tulee tarkentaa siten, että kalatalousalueen nimeämällä valvojalla olisi lain edellyttämä toimivalta tehdä valvontaa mutta osakaskunnan lupiin liittyvien ehtojen ja rajoitusten noudattamisen valvonta edellyttää aina osakaskunnan tai muun vesialueen haltijan valtuutusta.

109 § - Luonnoksen esityksen mukaisesti kyseistä pykälää ei ole esitetty muutettavaksi. Sen mukaan kalastusoikeuden haltijalla on tietyn rajauksin oikeus tarkastaa, että pyydys on merkitty kalastusoikeuden osoittavalla merkillä sekä tehdä rajatuin oikeuksin tiettyjä toimenpiteitä. Sen sijaan tarkastusoikeuden ulkopuolelle on rajattu täysin kaikki aktiiviset kalastusmuodot. On täysin käsittämätöntä, että osakas voi kyllä tarkistaa paikallaan olevan pyydyksen mutta ei esimerkiksi selvästi yleiskalastusoikeuden ylittävällä vapamäärällä varustettua uisteluvenetä, joka liikkuu vesialueella ja sen valvontaan on lähes mahdotonta saada kalastuksenvalvojan apua riittävän nopeasti. Säädöstä tulee muuttaa siten, että kalastusoikeuden haltijalla on oikeus tarkastaa kalastuksen luvallisuus myös muun kalastuksen osalta sekä siinä tapauksessa, että kalastusta harjoitettaessa selvästi ylitetään yleiskalastusoikeuksien nojalla säädetty kalastuksen määrä.

117 § - Rangaistavaksi tulee säätää myös se, että ostaa saalista vastoin 90 §:ssä säädettyä ensimmäintikieltoa. Lisäksi sanktiota ei ole esitetty säädettäväksi 1) 12 § mukaisen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä, 2) 49 § mukaista kaupallisen pyydyksen käyttöä 3) 73 § 3 mom. mukaisen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä ja 4) 74 § merkintävelvollisuuden laiminlyöntiä.

120 § - Luonnoksen mukaan osakaskunnan kokouksessa äänioikeus olisi tietyissä asioissa pyydysyksikkömäärän mukainen. Yhteisäluelain 8 § mukaan osakaskunnan kokouksessa kullakin osakkaalla on yksiselitteisesti osuuttaan vastaava äänioikeus ja osuudella tarkoitetaan kiinteistön osuuslukua yhteiseen vesialueeseen. Voidaanko kalastuslain säädöksellä poiketa tästä säädöksestä tai tulkita pyydysyksikkömäärä ”osuutta vastaavaksi äänioikeudeksi”?

127 § - Luonnoksessa on esitetty rajojen vahvistumisesta laskettua kahden vuoden määräaika ensimmäisen käyttö- ja hoitosuunnitelman esittämiselle hyväksymistä varten. Esitetty määräaika on täysin riittämätön. Rajojen vahvistamisen jälkeen ELY-keskuksen velvollisuus on kutsua koolle ensimmäinen kokous ja ohjesääntö on esitettävä vahvistettavaksi vuoden kuluessa. Vasta ohjesäännön vahvistamisen jälkeen on mahdollista järjestää alueen hallinto ja käynnistää kalatalousalueen toiminta, pyytää tarjoukset suunnitelman laatimisesta, valita laatija ja käynnistää käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen hallintopäätöksen edellyttämine kuulemismenettelyineen ja hyväksyä ehdotus kalatalousalueen kokouksessa. Myös suunnit-

telman edellyttämien tietojen keräämiseen, tarvittavien selvitysten tekemiseen sekä vesialueiden omistajien esitysten selvittämiseen kuluu huomattavasti aikaa erityisesti suuremmilla kalatalousalueilla. Käytännön aikatauluongelmien lisäksi kaikkien suunnitelmien laatimisvelvoite lyhyessä ajassa ruuhkauttaa koko prosessin. Ongelmaksi tulee muodostumaan sekä suunnitelmien laatimiseen tarkoitettujen määrärahojen riittämättömyys että suunnitelmien laatijoiden saatavuus. Vastaava ongelma tulee toistumaan kymmenen vuoden määräajan jälkeen, kun kaikki uusivat suunnitelmaa yhtä aikaa. Siksi suunnitelman esittämistä koskevaa määräaika on jatkettava viiteen vuoteen.

Siirtymäsäännökset – Luonnoksessa ei ole esitetty minkäänlaisia siirtymäsäännöksiä toiminnalla kalastusalue toiminnan lakkaamisen ja kalatalousalue toiminnan alkamisen väliselle ajalle eikä sen jälkeen. Kuitenkin kalastusalue lakkaa ilman siirtymäsäännöksiä lainsäädännöllisesti olemasta sillä hetkellä, kun uusi kalastuslainsäädäntö astuu voimaan. Myöskään nykyisten kalastusalueiden ohjesäännön perusteena olevaa lainsäädäntöä ei enää ole olemassa. Missään ei ole säädetty siitä, miten ja millä perusteella toimitaan se ajanjakso, joka kuluu uuden lainsäädännön voimaantulosta siihen asti, kun uusi kalatalousaluejako on tehty ja kalatalousalueet aloittavat toimintansa. Miten hoidetaan esimerkiksi viehekalastuksen ja ammattikalastuksen yhteislupa-alueiden luvanmyynti ja muut sopimuksiin perustuvat tehtävät? Miten ja kuka päättää toiminnan hyväksymisestä ja vastuuvapauskysymyksistä tällä väliajalla tai ylipäätään heti uuden kalastuslain voimaan astumisen jälkeen? Miten ja kenen vastuulla tehdään tilityksen kalastusalueen toimintamäärärahan käytöstä? Kalatalousalue on kuitenkin täysin uusi organisaatio, joka perustetaan ELY-keskuksen päätöksellä, joka järjestää sen jälkeen hallintonsa ja voi aloittaa toimintansa vasta sen jälkeen.

Jo nykyisen kalastuslain aikana toteutettujen kokonaisten kalastusalueiden yhdistämisessä on juridisesti tulkittu siten, että edes yhdistynyt kalastusalue ei voi käsitellä yhdistyvien alueiden osalta ennen yhdistymistä tapahtuneen toiminnan hyväksymistä tai vastuuvapautta tiliasioiden osalta. Mikäli tulkinta on sama lakimuutoksen osalta eikä siihen sisälly mitään siirtymäsäännöksiä, nykyiset kalastusalueet voivat käytännössä pitää toiminnan lopettavan kokouksensa vasta uuden kalatalousalueen toiminnan aloittamisen jälkeen.

Uuteen kalastuslakiin tulee säätää riittävän tarkat siirtymäsäännökset siitä, miten kalastusalue toiminnasta siirrytään kalatalousalue toimintaan. Siirtymäsäännöksissä tulee ehdottomasti säätää nykyisten kalastusalueiden toimivaltuuksien jatkumisesta sekä toiminta- että menettelytavoista siirtymäkauden aikana.

129 § - Luonnoksen esityksen mukaan ” Kumottavan lain 68 §:ssä tarkoitettua kalastusalueita koskevat oikeudet, sopimukset, sitoumukset ja velvoitteet siirtyvät sille kalatalousalueelle, jonka alueeseen enin osa lakkaavasta kalastusalueesta kuuluu”. Mikäli sopimuksilla tarkoitetaan esimerkiksi viehekalastuksen yhteislupa-alueiden muodostamiseksi solmittuja selvittelysopimuksia, sopimusten tulee ehdottomasti siirtyä sille kalatalousalueelle, johon sopimusosapuolena oleva kalastusalueen haltija jatkossa kuuluu. Käytännössä esitetty uusi kalatalousaluejako tulee todennäköisesti aiheuttamaan tilanteita, joissa kokonaisten kalastusalueiden yhdistymisen lisäksi nykyisiä kalastusalueita jakaantuu kahteen kalatalousalueeseen.

Esitetystä luonnoksesta puuttuvat lisäksi täysin säädökset ja perustelut siitä, miten mahdolliset vastuut on mahdollista siirtää ja kuka niistä vastaa. Nykyiset kalastusalueet tulevat päättämään ohjesääntönsä mukaisesti taseen mukaisen varallisuuden ja mahdollisen muun omaisuuden siirtymisestä viimeisessä kokouksessaan. Sen sijaan nykyisellä kalastusalueella saattaa olla myös taloudellisia vastuita (esimerkiksi velkaa), jonka siirtäminen uudelle organisaatiolle ei liene mahdollista varsinkaan siinä tapauksessa, että molemmat osapuolet eivät ole siihen suostuneet.

130 § - Luonnoksessa esitetään, että tilittämättömät omistajakorvaus ja viehekorttivarat tilitettäisiin ELY-keskukselle, jonka tulisi jakaa ne toimialueen uusille kalatalousalueille. Koska varat ovat kiistatta kertyneet tietyn rajatun alueen maksamattomista korvauksista, tulee ne myös palauttaa sille kalatalousalueelle, jonka toimialueeseen kuuluvalta alueelta varat ovat kertyneet.

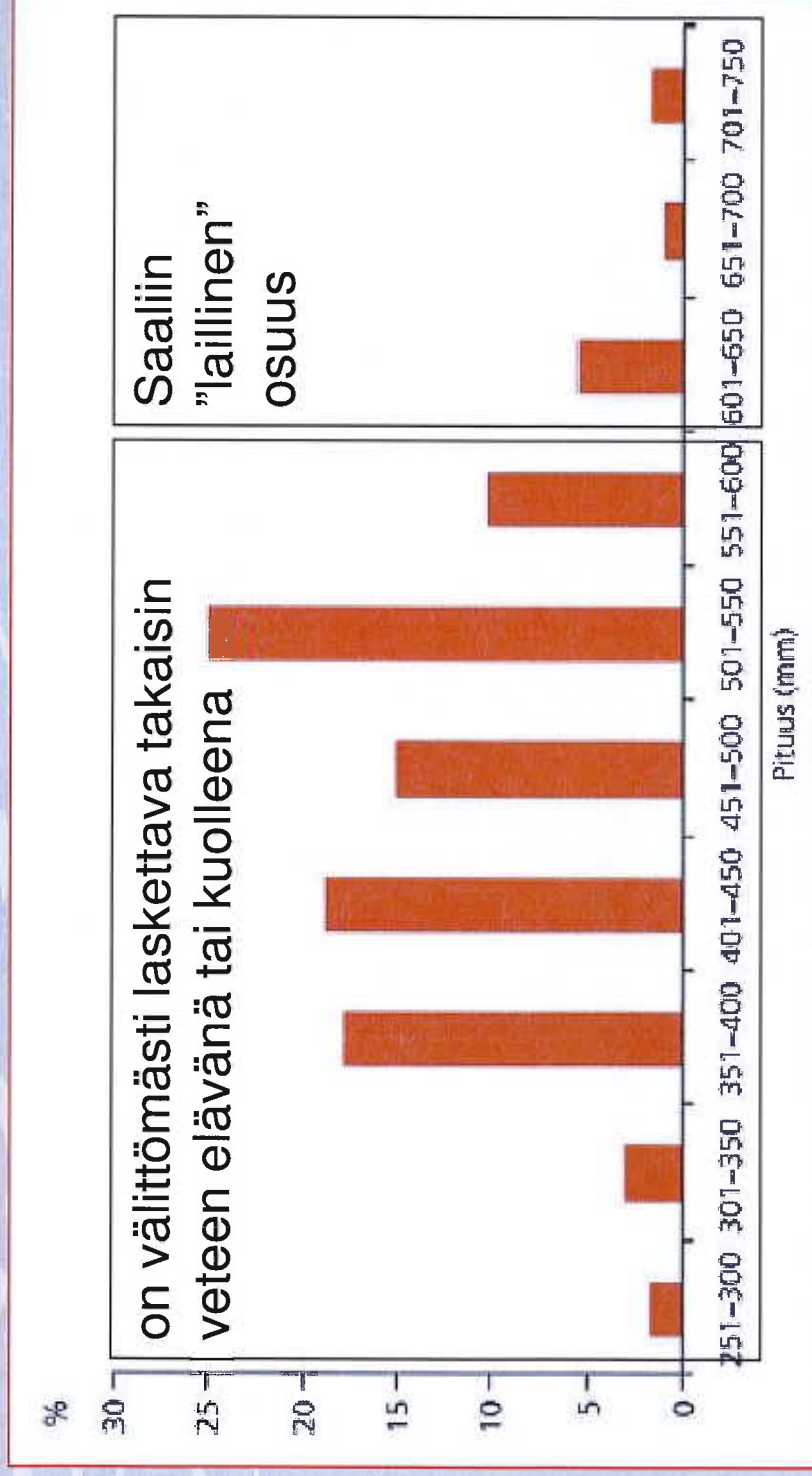
Kuopiossa 24.pnä tammikuuta 2014

Jarmo Mononen
Toiminnanjohtaja

Liitteet: Liite 1, 50 – 59 mm:n verkoilla Rautalammin reitillä saatu taimensaalis kokoluokittain

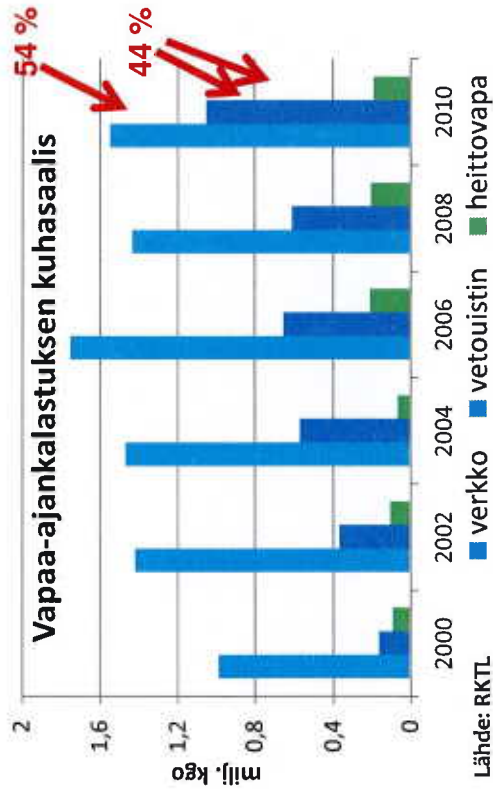
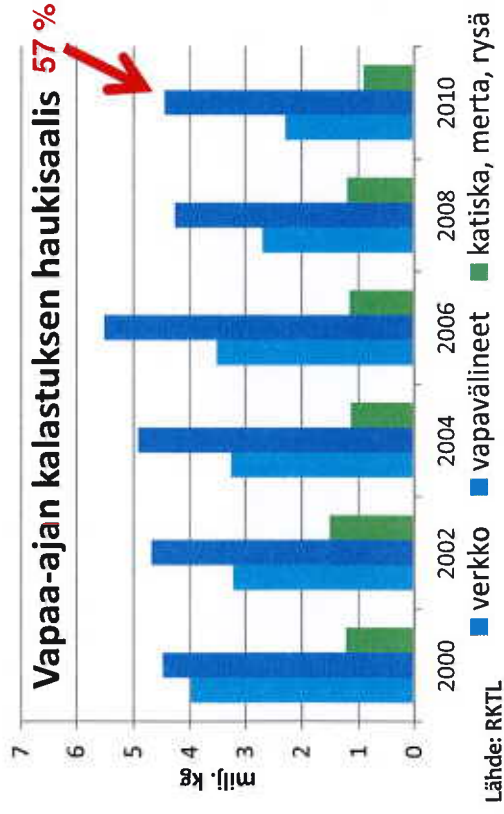
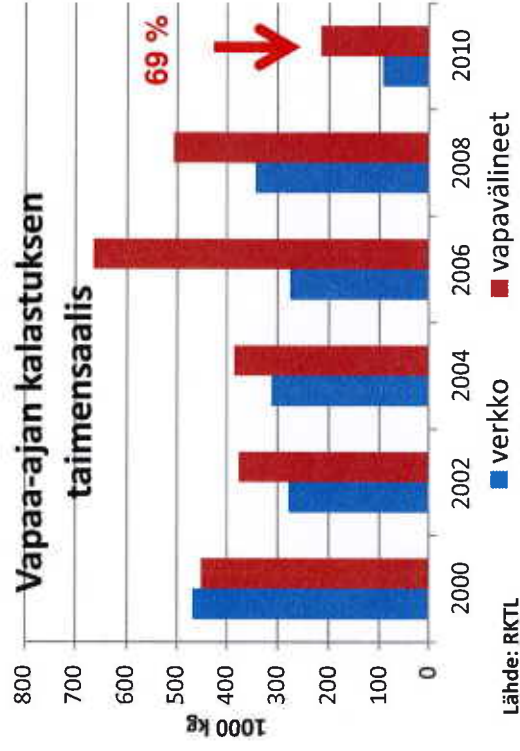
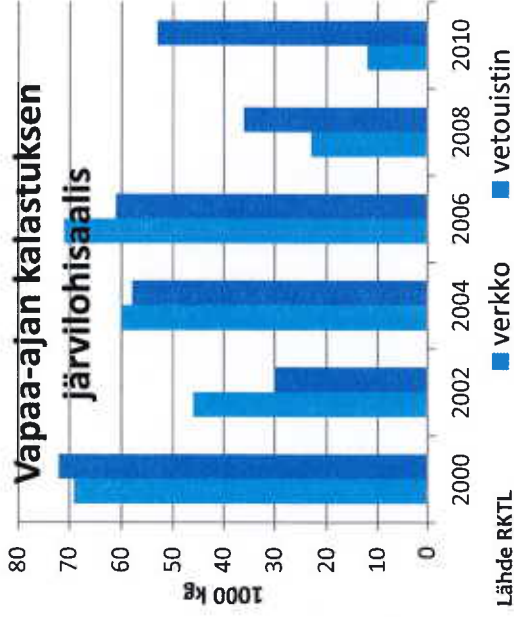
Liite 2, Petokalojen kalansaaliin jakaantumisessa viehekalastuksen ja verkkokalastuksen kesken

- 50-59 mm:n verkoilla saatu taimensaalis Rautalammin reitillä 1990-2005 (292 kpl)

Viehekalastuksen painoarvo on kasvanut, 2000-luvulla petokalat pyydetään vavalla

82 %

Kuvien lähteenä on käytetty Suomen virallisen tilaston tietokantaa www.rktl.fi/tilastot